

Asia: VN/4099/2024

Lausuntopyyntö: Työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät

Mitä mieltä olette esityksen yleisistä tavoitteista ja päämääristä? Saavutetaanko esityksellä hallitusohjelman yleiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä?

Auran kunnan näkökulmasta esitetty hankintalain uudistus esitetyssä muodossa vaikeuttaisi pienen kunnan toimintaa kohtuuttomasti. Lähtökohtaisesti lainsäädännön pitäisi olla toimintaa mahdollistavaa, ei sitä estävää. Sidosyksiköiden vähimmäisomistuksesta kategorisella 10 %:n vaatimuksella säätämällä lisättäisiin kuntien hallinnollista työtä ja kustannuksia merkittävästi, mikä heikentäisi jo ennestään heikkoa julkista taloutta sekä vaarantaisi erityisesti tukipalveluiden järjestämisen laadukkaasti, nykyaikaisesti ja kustannustehokkaasti. Esityksen tavoitteet säästöistä eivät toteutuisi, päinvastoin. Myös kilpailun lisäämiseen pitäisi pyrkiä kannustimilla, ei liian tiukalla sääntelyllä.

Muutoksen vaikutukset olisivat toteutuessaan moninaiset. Vähimmäisomistusvaatimuksen myötä jokainen kunta joutuisi kaikkien yhtiöidensä osalta analysoimaan kymmenien erillisten palveluiden tuottamisen tavat uudelleen, tekemään omistusjärjestelyitä, joiden hyödyt ovat epäselvät, palkkaamaan ja irtisanomaan henkilöstöä, neuvottelemaan uudelleen ja solmimaan uusia sopimuksia sekä kilpailuttamaan uudelleen jo kilpailutettuja tukipalveluja. Muutoksen hallinnollinen taakka tulisi olemaan valtava.

Hankintojen valmistelu

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

-

- **Kuinka hyvin hankintalain 65, 75, 124 ja 125 §:iä koskeva esitys edistää markkinakartoituksen käyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua?**

- **Ovatko esitetyt keinot sopivia näiden tavoitteiden saavuttamiseksi?**

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

Mitä mieltä olette esityksessä ehdotetusta sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta? Onko se mielestänne tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen?

Auran kunnan näkökulmasta esitetty sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskeva vaatimus ei ole tarkoituksenmukainen ja se olisi Aurassa erittäin vaikeasti toteutettavissa. Keinotekoinen, ylhäältä määritelty, perusteeton vähimmäisomistusosuus heikentäisi kunnallista itsehallintoa ja kunnan mahdollisuutta päättää itse toimintojensa järjestämisestä. Vähimmäisomistusosuus myös asettaisi kunnat eriarvoiseen asemaan keskenään ja heikentäisi siten yritysten ja kuntalaisten mahdollisuuksia yhdenvertaisiin palveluihin.

Vähimmäisomistuskonkreettinen mekanismi vaarantaisi alueellisen yhteistyön seutukunnallisesti ja maakunnan tasolla. Muutos heikentäisi pienen kunnan toimintaedellytyksiä sekä hajottaisi toimivia kokonaisuuksia sirpaleiksi ja vaikeuttaisi niiden hallinnointia ja konserniohjausta peruskunnissa. Esitys vähimmäisomistuksesta on näin ristiriidassa muiden valtion toteuttamien uudistusten, kuten hyvinvointialueuudistus ja te-uudistus, joissa on pyritty "leveämmillä hartioilla" turvaamaan palvelun laatua ja yhdenvertaista saatavuutta. Ristiriitainen, poukkoileva lainsäädäntö ei ole kenenkään etu eikä näin ollen esitettyä vaatimusta vähimmäisomistuksesta tulisi toteuttaa.

Minkälaisia vaikutuksia esitetyllä sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimuksella mielestänne on?

Esitetyn muutoksen vaikutukset Auran kunnalle olisivat laajat. Merkittävimmät muutokset koskisivat tässä vaiheessa jätevedenpuhdistusta, jonka järjestämiseksi kunta on osakkaana Turun seudun puhdistamo Oy:ssä hyvin pienellä omistusosuudella. Tällaisen pitkäjänteisesti toteutetun, yhteiskunnallisen perustoiminnon järjestämistavan romuttaminen ei voi olla millään mittarilla kannattavaa. Ehdotettu muutos johtaisi myös jätehuollon järjestämisessä koko toimialalla merkittäviin rakenteellisiin muutoksiin. Suomen kaikissa kuntien yhteisesti omistamista 26 jätehuollon yhtiöstä 24 yhtiössä on alle 10 prosentin omistusosuuksia. Muutos heikentäisi kuntien mahdollisuuksia huolehtia yhä yksityiskohtaisemmin säädetystä tehtävästä, jonka velvoitteista pääosa johtuu EU:sta. Huolta herättääkin se, miten kierrätystavoitteisiin ja muihin ympäristövastuutavoitteisiin päästäisiin, mikäli kunnallisen jätehuollon vuosia rakennetut toimintamallit hajotetaan.

Lisäksi Auran kunnan osakkuudet esimerkiksi ICT-järjestelmien osalta olisivat muutoksen myötä katkolla, mikä aiheuttaisi kriittisen ja taloudellisen riskin esimerkiksi talous- ja palkkahallinnon, asianhallinnan ym. palveluiden turvaamiseksi. Pienet kunnat, kuten Aura, kamppailevat jo nyt taloudellisten haasteiden kanssa, ja uudistus pahentaisi tilannetta entisestään. Riski hintojen

nousulle ja palvelutason laskulle on todellinen, koska uudistuksen myötä kuntien sidosyksiköiden kautta saadut volyymiedut katoaisivat. Eryityisesti pienissä kunnissa esimerkiksi ICT-kehittämisen mahdollisuudet ja jatkuvuus tulisivat kärsimään, koska ICT- ja hankintaosaaminen on joillakin alueilla nykyisellään keskitetty sidosyksiköihin, ei kuntiin. Toiminnan jatkuvuuden osalta on tärkeää, että esimerkiksi ICT:n tukipalveluissa ja kehittämisessä on pitkäjänteinen ote. Yhteistyö ja volyymiedut on tunnistettu ICT-toimialalla keskeiseksi neuvotteluvoimaksi suhteessa suuriin toimijoihin.

- **Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuvia kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?**

-

- **Mitä toimenpiteitä organisaationne aikoo sidosyksikön omistajana tehdä vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn seurauksena (esimerkiksi jatkuuko toiminta markkinaehtoisena, puretaanko yhtiö, pilkotaanko yhtiö, ryhdytäänkö muihin toimenpiteisiin?)**

-

- **Minkälaisia taloudellisia tai muita hyötyjä muutoksesta todennäköisesti seuraisi?**

-

Ovatko esitetyt sidosyksiköitä koskevat siirtymäajat mielestänne riittävät? Kuinka paljon aikaa muutokseen tarvitaan?

Muutoksen toimeenpanolla esitetty siirtymäaika on täysin riittämätön kaiken suunniteltujen uudistusten huolelliseen valmisteluun, analysointiin ja taloudellisiin kustannuksiin varautumiseen. Aura, kuten moni muukin pieni kunta, toimeenpanee edelleen hyvinvointialueen ja te-uudistuksen myötä tulleita muutoksia, yhdyspintojen rakentaminen ja te-palveluiden muutokset ovat hyvin työläitä. Lisää uudistuksia ei näin tiukalla siirtymäajalla pidä kuntien toimeenpantavaksi asettaa, vaan kunnille on turvattava työrauha aiempien muutosten läpiviemiseen sekä perustehtävien hoitamiseen useiksi vuosiksi ilman uusia mylläyksiä.

- **Mitä siirtymäaikaa vaativia toimenpiteitä sidosyksiköitä koskeva kirjaus aiheuttaisi?**

Jos kaikki Suomen kunnat joutuisivat samanaikaisesti 1,5 vuoden sisällä kilpailuttamaan samat palvelut, tulisivat markkinoiden resurssit loppumaan kesken ja palveluiden tuottamisen hinnat nousemaan. Vain riittävä, vähintään viiden vuoden, siirtymäaika voisi mahdollistaa hallitun muutoksen ja rajoittaa muutoksesta joka tapauksessa syntyviä kustannuksia. Pienten kuntien osalta taloudellisen huolen lisäksi on huomioitava käytettävissä olevan osaamisen puutteet ja riskit henkilöstön työssäjaksamisen heikkenemisestä, kun uusia omaksuttavia asioita ja muutoksia tuotetaan jatkuvasti.

Mietinnön liitteinä olevissa eriävissä mielipiteissä on esitetty poikkeuksia sidosyksiköiden omistussuosivaatimukseen. Tulisiko vaatimukseen säätää poikkeuksia? Minkälaiset poikkeukset olisivat tarkoituksenmukaisia?

-

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Vastaako esitys turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeviin tarpeisiin? Onko esitetty muutos riittävä keino varmistaa turvallisuuden toteutuminen hankinnan elinkaaren aikana ottaen huomioon EU-hankintadirektiivien reunaehdot, sekä muu turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeva sääntely?

-

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.

-

- **Missä määrin muutos vaikuttaa hallinnolliseen taakkaan yhtäältä hankintayksiköiden ja toisaalta tarjoajien kannalta ja edistää näitä tavoitteita?**

-

Hankintojen ilmoittaminen

Mitkä ovat näkemyksenne hankintojen ilmoittamista koskeviin muutoksiin? Lisäävätkö ehdotetut muutokset hankintojen avoimuutta tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

Muut huomiot

-

Källi Terhi

Auran kunta - Lausunto on kunnanhallituksen 3.3.2025 § 52 hyväksymä